

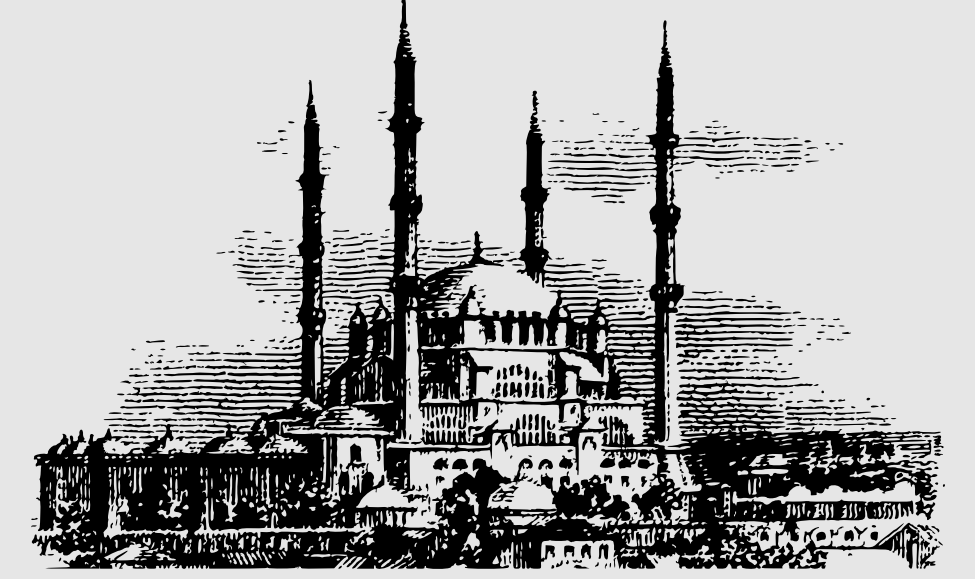
Farklı Sosyoekonomik Düzeylerde Yas Tutma Ritüelleri ve Cenaze Kültürü

KÜLTÜREL PSİKOLOJİ

Naime Hatice Gürler- Ali Mert Püsküllü- Edanur Durmaz- Turgay Eslen

Yas hem bireysel hem kolektif bir süreçtir. Kültürel normlar, “uygun” duygusal tepkileri ve ritüelleri belirlese de bireyler bu normları yaratıcı şekillerde dönüştürebilir. Yasın ifadesi, içinde bulunulan toplumsal bağlama göre farklılık gösterir (Silverman vd, 2020).

YÖNTEM

Çalışmada Kullanılan Yöntemler

- Katılımcı Gözlem
- Anket
- Görüşme

• Ziyaret Edilen Mekanlar:

- Cenaze törenleri:
 - Yüksek SES: Barbaros Hayrettin Paşa Camii (Beşiktaş)
 - Orta SES: Zincirlikuyu Mezarlık Camii (Şişli)
 - Düşük SES: Gültepe Camii (Kağıthane)

• Mezarlıklar:

- Aşiyan Mezarlığı (Sarıyer)
- Zincirlikuyu Mezarlığı (Şişli)
- Körfez Asri Mezarlığı (Kocaeli)

• **Ziyaret Şekli:** Gözlemci olarak cenazelere katılım sağlandı. Mezarlıklarda simgesel öğeler, mezar taşları ve mekânsal düzen incelendi.

• **Anket:** Anket soruları cenaze ve yas bağlamında kültürel kodları anlamak üzere tasarlandı.

Araştırma Sorusu

Farklı sosyoekonomik düzeylerde yas ve cenaze ritüelleri nasıl farklılık göstermektedir ve bu törenler hangi kültürel kodları yansıtmaktadır?

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizde yas sürecinde neler yapılır veya yapılmaz? Adetleriniz, ritüelleriniz neler?
2. Ailenizden birini kaybettiğinizde yaşadığınız en büyük zorluklar nelerdi? Aile içinde birbirinize nasıl destek oldunuz?
3. Yas sürecine dair unutamadığınız bir anınız var mı? Paylaşır mısınız?

ÖNE ÇIKAN BULGULAR

- Yasın deneyimlenmesinde kültür önemli bir etkidir.
- Sosyoekonomik farklılıklar, cenaze düzeni, katılım biçimi, giyim ve duyguların ifade şekline doğrudan yansımaktadır.
- Yüksek SES cenazelerinde kontrollü duygular, medya varlığı, fotoğraflar ve bağış düzenlemeleri ön plandayken;
- Orta SES törenlerinde cinsiyet ayrımı, organize ulaşım ve ağlayan kadınlar öne çıkmıştır.
- Düşük SES törenlerinde cemaat desteği, duyguların açıkça yaşanması ve yer yer düzensizlik dikkat çekmiştir.
- Mezarlıklarda kullanılan semboller, mezar taşı yazıtları ve bakım durumu sınıfsal farkları açıkça yansıtmaktadır.
- Anket ve görüşme sonuçlarına göre: Yas içsel ve dışsal şekillerde yaşanmakta; dini ritüeller, taziye yemekleri, ağıtlar, mezar ziyaretleri, kültürel kodlara göre şekillenmektedir.
- Toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklerin duygularını bastırması, kadınların yasın dışı vurumunda daha aktif olması şeklinde gözlenmiştir.

